

Kymsote

Kymenlaakson
sosiaali- ja terveystalvelut

Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki

Soveltamisohje

1.11.2021 alkaen

Hallitus 23.9.2021 §

Sisällysluettelo

1.	SOVELTAMISOHJEEN TARKOITUS	2
2.	TOIMEENTULOTUEN HAKEMINEN	2
3.	KIIREELLINEN TOIMEENTULOTUKI JA KÄSITTELYAIKA	4
4.	TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI	4
4.1	Erityistilanteita.....	5
4.2	Kodin irtaimistohankinnat.....	6
4.3	Lasten tarvikkeet.....	7
4.4	Lasten harrastusmenot	8
4.5	Opinnoista aiheutuvat menot	8
4.6	Hautausmenot.....	9
4.7	Kotiin annettavien palveluiden maksut.....	10
5.	EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	11

1. SOVELTAMISOHJEEN TARKOITUS

Soveltamisohje on tarkoitettu selkiyttämään ja tarkentamaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen perusteita, menettelytapoja ja tuen määräytymistä. Päätösten tulee aina perustua toimeentulotukilain säädöksiin. Soveltamisohjeen tarkoituksena on myös taata kuntalaisille yhdenvertainen käytäntö toimeentulotukilakia sovellettaessa. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistamaa ohjetta ei voi kuitenkaan käyttää yksinomaan päätöksen perusteluina, vaan päätökset perustuvat sosiaalihuollon ammattihenkilön yksilökohtaiseen harkintaan.

Ohje on laadittu yhteistyössä Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalveluiden kuntayhtymän ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystalveluiden kanssa. Toimeentulotukea myönnettäessä noudatetaan toimeentulotukilakia (1412/1997 ja 815/2015) siihen tehtyine lisäyksineen ja sosiaali- ja terveystalveluministeriön julkaisun Opas toimeentulotukilain soveltajille (2013:4) ohjeita siltä osin kuin ne vastaavat voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Toimeentulotuki on viimesijaisin tuen muoto, jonka avulla turvataan ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo ja edistetään itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotukilain mukaan jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta omasta ja perheensä eläuksesta käytettävissä olevilla varoillaan. Tulojen ja varojen katsotaan olevan hakijan käytettävissä silloin kun ne eivät ole ulosoton kohteena. (toimeentulotukilaki 1 § ja 2 §)

2. TOIMEENTULOTUEN HAKEMINEN

Kansaneläkelaitos (Kela) myöntää perustoimeentulotuen. Kunnat myöntävät täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea. Perustoimeentulotuki tulee hakea aina ennen täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemista.

Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea voidaan hakea samalla, kun haetaan perustoimeentulotukea Kelasta. Kelan on hakijan pyynnöstä toimitettava hakemus kuntaan tehtyään päätöksen perustoimeentulotuesta, jos hakija on esittänyt hakemuksessaan muita kuin toimeentulotuen perusosaan ja muihin perusmenoihin kuuluvia menoja.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarve voidaan arvioida lähtökohtaisesti vasta sen jälkeen, kun hakijalle on ensin tehty perustoimeentulotukea koskeva laskelma ja päätös. Hakijan tulee tehdä hakemus täydentävästä tai ehkäisevästä toimeentulotuesta suoraan kuntaan, jos hakija on jo saanut hakemusta koskevalle ajalle Kelassa tehdyn päätöksen perustoimeentulotuesta. (toimeentulotukilaki 14 §)

Toimeentulotukea haetaan kirjallisesti, sähköisesti, varatulla vastaanottoajalla tai muulla viranomaisen hyväksymällä tavalla.

Toimeentulotukilain 17 §:n mukaan toimeentulotuen hakijan, hänen perheenjäsenensä ja elatusvelvollisensa sekä tarvittaessa heidän huoltajansa ja edunvalvojansa on annettava täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseksi kunnan toimielimelle asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

Toimeentulotuki myönnetään hakemisajankohdasta lähtien pääsääntöisesti kalenterikuukaudeksi. Toimeentulotuki tai osa siitä voidaan vain erityisestä syystä myöntää takautuvasti. Takautuvaa tukea myönnettäessä tarkastellaan hakijan ja perheen sen hetkistä tilannetta ja mahdollisuuksia selviytyä menoista. Lisäksi selvitetään, mikä on ollut hakijan taloudellinen tilanne aikana, jolloin menot ovat erääntyneet maksettavaksi. Takautuvasti haettavan tuen ajankohdalle on oltava Kelan perustoimeentulotuen laskelma ja päätös.

Jos hakemus on puutteellinen, hakijalle on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta annettava tai lähetettävä yksilöity kehoitus hakemuksen täydentämiseksi määräajassa. Hakijan ei tarvitse tietää etukäteen hakeeko hän täydentävää vai ehkäisevää toimeentulotukea. Hakemuksessa pitää kuitenkin yksilöidä ja perustella mihin tukea haetaan sekä toimittaa asiaan liittyvät tositteet määräaikaan mennessä. Mikäli hakemus on puutteellinen, asian käsitteily viivästyy ja hakemus voidaan joutua hylkäämään.

Toimeentulotukilain 14e §:n mukaan täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakijalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti kunnan sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun hakija on tätä pyytänyt. Kelan perustoimeentulotuen osalta pyyntö päästä henkilökohtaisen keskusteluun on esitettävä Kelalle.

Täydentävää toimeentulotukea ei pääsääntöisesti peritä takaisin. Jos hakijalla on varallisuutta, mutta se ei ole hänen käytettävissään eikä välittömästi realisoitavissa, toimeentulotuki myönnetään tilapäisesti ja perinnällä varallisuutta vastaan, mikäli se katsotaan kohtuulliseksi (toimeentulotukilaki 19 - 23 §). Ehkäisevä toimeentulotuki voidaan periä takaisin vain toimeentulotukilain 20 §:n nojalla, jos tuen myöntäminen on perustunut tahallaan annettuihin erehdyttäviin tietoihin.

Toimeentulotukilain 14a §:n mukaan täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki ratkaistaan siinä kunnassa, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa muutoin kuin satunnaisesti, täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen myöntää se kunta, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat.

Vakinainen oleskelukunta on yleensä se kunta, jossa henkilöllä tai perheellä on vakinainen asunto. Kuntakohtainen vastuu täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen osalta ulottuu vain niihin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet tai aiheutuneet vakinaisesti kyseisessä kunnassa oleskelusta. Kun kunnalla ei ole velvollisuutta myöntää toimeentulotukea muun kuin oman kuntansa alueella oleskelusta aiheutuviin menoihin, ei toimeentulotuessa näin ollen huomioida myöskään ulkomailta oleskelusta tai ulkomaille matkustamisesta aiheutuneita menoja. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta sekä laiksi sosiaalihuoltolain ja -asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta 217/1997).

3. KIIREELLINEN TOIMEENTULOTUKI JA KÄSITTELYAIKA

Jos täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen tarve on kiireellinen, tuen myöntää se kunta, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä. Jos perustoimeentulotuen päätöstä ei vielä ole tehty, ohjataan hakijaa tekemään hakemus Kelalle ja pyytämään Kelaa käsittelemään perustoimeentulotukea koskeva hakemus kiireellisenä.

Kiireellisessä tilanteessa päätös on tehtävä samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta ja muussa tapauksessa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta.

Kiireellinen tilanne toimeentulotukipäätöksen teossa on äkillinen ja ennalta arvaamaton tilanne, johon henkilö ei ole kohtuudella voinut varautua esimerkiksi taloudellinen, terveydellinen tai sosiaalinen kriisitilanne. Rahattomuus sinänsä ei ole peruste saada toimeentulotukea kiireellisenä. Sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi ja päättää tuen tarpeen kiireellisyyden.

Kelan aukioloaikojen ja virka-ajan ulkopuolella myönnettävä kiireellinen ja välttämätön toimeentulotuki myönnetään ehkäisevänä toimeentulotukena. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi välttämätön lääke, ravinto tai matkakustannus. Päätökset virka-ajan ulkopuolella tekee sosiaali- ja kriisipäivystys. Kiireellinen toimeentulotuki on määrältään vähäistä ja kertaluonteista.

4. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat muut kuin toimeentulotukilain 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot sekä henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot (toimeentulotukilaki 7 c §).

Täydentävän toimeentulotuen harkinnassa huomioon otettavia asioita:

- lapsen harrastustoimintaan liittyvät erityiset menot.
- pitkäaikainen tai toistuva perustoimeentulotuen tarve, mistä johtuen hakija ei ole voinut varautua säästämällä välttämättömiin isompiin menoihin.
- haettavat menot eivät yleensä ole luonteeltaan jokapäiväisiä ja niiden suuruus vaihtelee perheiden elinolosuhteista riippuen.
- pitkäaikainen tai vaikea sairaus tai muu erityinen tilanne eivätkä perustoimeentulotuki ja muut etuudet kata kaikkia tarpeelliseksi katsottuja menoja. Terveydenhuollon menot huomioidaan perustoimeentulotuessa.

- perustoimeentulotuen laskelmaylijäämä ja käytettävissä oleva varallisuus eivät riitä kattamaan tarpeelliseksi arvioituja menoja.
- menoja ei oteta huomioon siltä osin kuin ne korvataan tai niitä vastaava etuus saadaan muulla perusteella (Toimentulotukilaki 8 §).

4.1 Erityistilanteita

Vaatemenot sisältyvät perustoimeentulotukeen. Tavanomaista suurempia vaatemenoja voidaan huomioida esimerkiksi vamman tai sairauden vuoksi tai jos kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla on tarve työvaatteisiin tai -jalkineisiin tai kuntoutusjaksolle osallistuvalla liikuntavarusteisiin.

Romaninaisen arkivaatetukseen kuuluvaan hameeseen voidaan huomioida menona enintään 450 € kahden vuoden välein. Romanien muu vaatetus kuuluu perusosaan. Romanihameen korjaukseen ei myönnetä erikseen toimeentulotukea.

Siivouskulut. Henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot sisältyvät perustoimeentulotuen perusosaan. Siivouskulut voidaan huomioida palvelutarpeen arvion perusteella asumisen turvaamiseksi. Kyse voi olla esimerkiksi välttämättömästä kertaluonteisesta raivaus- siivouksesta. Tuholaiistorjunnasta aiheutuvat kustannukset kuuluvat ensisijaisesti kiinteistön omistajalle. (Katso myös Vero.fi / Kotitalousvähennys.)

Pitkäaikaisesti tai vaikeasti sairaan erityismenoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, jos ensisijaiset etuudet ja perustoimeentulotuki eivät niitä kata ja menojen huomioimiseen on erityinen peruste. Menoilla ei tarkoiteta suoranaisesti julkisen tai yksityisen terveydenhuollon menoja, koska Kela huomioi perustoimeentulotuessa välttämättömät terveydenhuollon menot. Tuen tarve kytkeytyy henkilön pitkäaikaisen tai vakavaan sairauteen, joka on terveydenhuollossa arvioitu ja diagnosoitu. Esimerkiksi erityisruokavalion aiheuttamiin lisäkustannuksiin voidaan huomioida enintään 30 €/kk. Apuvälineiden osalta tulee selvittää, onko niitä mahdollisuus saada lääkinnällisenä kuntoutuksena. Huomioitava määrä arvioidaan hakijan toimittaman riittävän selvityksen perusteella.

Lasten tapaamisesta aiheutuvat menot sisältyvät perustoimeentulotukeen. Kela huomioi eri taloudessa asuvan vanhemman menoja ja vain siltä osin, kun ne perustuvat lastenvalvojan vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen.

Jos tapaamisista ei ole vahvistettua sopimusta tai oikeuden päätöstä, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää sopimuksen tai päätöksen vireilläoloaikana enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Tapaamismenot huomioidaan toteutuneiden tapaamisten perusteella. Tarvittaessa hakijaa pyydetään toimittamaan toisen vanhemman allekirjoittama tosite tapaamisten toteutumisesta.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää lapsen perusosan ateriaosuuteen jokaista alkavaa vuorokautta kohden. Matkakulut otetaan huomioon tositteita vastaan, edullisimman kulkuneuvon taksan mukaisesti. Jos julkisen liikenteen käyttö ei ole mahdollista, otetaan huomioon polttoainekulut todellisten kulujen mukaan. Kun lapsi ja vanhemmat asuvat samalla paikkakunnalla tai lyhyen välimatkan päässä toisistaan ja matkakulut ovat vähäisiä, katsotaan, että ne sisältyvät perusosaan eikä niitä erikseen huomioida. Tukea tapaamisten ateriaosuuteen voidaan myöntää, kun lapsi ja vanhempi tapaavat Suomessa asuvan vanhemman luona riippumatta lapsen asuinmaasta.

Perheiden, lasten tai nuorten ohjatun loma- ja virkistystoiminnan kohtuulliset omavastuuosuudet ja matkakulut voidaan huomioida menona vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevalle hakijalle ja perheelle. Kyseessä voi olla myös esimerkiksi omaishoitajan tai etävanhemman ja lapsen yhteinen tuettu loma.

Kuntoutumisesta aiheutuvia kohtuullisia menoja voidaan huomioida pitkäaikaistyöttömän tai päihde- ja mielenterveyskuntoutujan kuntoutus- tai muun suunnitelman tai palvelutarpeen arvion mukaisesti. Kyseessä voi olla osallistuminen esimerkiksi valvottuun/ohjattuun kuntoutukseen, kuntouttavaan työtoimintaan, työkokeiluun, vertaistukiryhmiin tai kokemusasiantuntijakoulutukseen.

Edunvalvontapalkkion perusmaksu ja edunvalvonnasta aiheutuvat tilintarkastus- ja käsittelymaksut huomioidaan maksun erääntymiskuukauden menona enintään julkisen edunvalvonnan taksojen suuruisena. Ensisijaisesti maksut tulee kattaa kuukausittain päämiehen tuloista tai varallisuudesta. Jos asumispalvelussa olevan hakijan edunvalvontapalkkion perusmaksu on huomioitu menona asiakasmaksua määrittäessä, niin silloin tätä menoa ei huomioida enää uudelleen täydentävällä toimeentulotuella.

Kansalaisuuden hakemisesta aiheutuneet kulut voidaan ottaa huomioon vain erityisistä syistä. Erityisiä syitä voivat olla esimerkiksi hakijan kansalaisuudettomuus tai jos kansalaisuus merkittävästi edistää hakijan itsenäistä suoriutumista. Pääsääntöisesti kyseessä tulisi olla työllistymisen mahdollisuus ja työllistymässä sellaiseen ammattiin tai työtehtävään, jossa edellytetään Suomen kansalaisuutta.

4.2 Kodin irtaimistohankinnat

Kodin irtaimistohankintoihin voidaan myöntää toimeentulotukea, kun se on välttämätöntä kodin perustarvikkeiden saamiseksi hakijan tausta ja olosuhteet huomioon ottaen esimerkiksi pitkän laitoshoidon tai asunnottomuuden jälkeen. Välttämättömiä hankintoja ovat patja, sänky, ruokapöytä, tuolit sekä ruokailuvälineet. Hakijan tulee esittää tarveselvitys, maksutosite tai kustannusarvio.

Pitkäaikaisesti pienillä tuloilla elävän henkilön tai perheen voi olla vaikea suoriutua yllättävästä menosta, esimerkiksi kodin irtaimiston rikkoutumisesta. Kyse voi olla myös erotilanteesta tai lapsen luonapidosta tai vuoroasumisesta johtuvasta hankinnasta. Lähtökohtaisesti erotilanteessa tai nuoren itsenäistyessä katsotaan, että välttämätön perusvarustus saadaan yhteisestä kodista.

Yksittäisiin kodinhankintoihin voidaan myöntää avustusta, kun hankinta on välttämätön eikä hakijalta voida tulotaso huomioiden edellyttää säästämistä isompia hankintoja varten. Hakijoita ohjataan hankkimaan kalusteet, laitteet ym. käytettyinä ja pyydetään esittämään selvitys tai tositteet hankinnoista.

Pesukoneen hankintakulut voidaan myöntää silloin, jos taloyhtiössä ei ole pesutupaa tai kun pesukoneen hankinta on perusteltua esimerkiksi terveydentilan tai perhetilanteen vuoksi. Pesukoneen kohtuullisiin korjauskuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea.

KODINHANKINNAT	EUROMÄÄRIÄ HARKINNAN TUEKSI, enintään
Kun asuntoon muutettaessa ei ole mitään irtaimistoa eikä ole mahdollisuutta niitä hankkia/saada	250 ja lisäksi harkinnalla enintään puolet ruokakunnan perusosasta. Ei sisällä pesukonetta.
Kun tukea haetaan yksittäisiin kodinhankintoihin (pitkäaikainen toimeentulotuen saaminen, pienituloisuus tai sairaus, erityiset olosuhteet ja tarpeet)	
pesukone	300/enintään hankintasopimuksen mukaisesti
jääkaappi/hella	200/enintään hankintasopimuksen mukaisesti
runkopatja	100
parisänky + patja tai 2 h runkopatja	160
sänky	50
patja	50
ruokapöytä	30
pöytä ja tuolit	50

4.3 Lasten tarvikkeet

Lasten tarvikkeet sisältyvät pääsääntöisesti lasten perustoimeentulotuessa huomioitavaan perusosaan. Tapauskohlaiseen harkintaan perustuen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea välttämättömiin hankintoihin. Hakijoita ohjataan hankkimaan tarvikkeet käytettyinä. Menot huomioidaan pääsääntöisesti sen vanhemman (tai muun huoltajan) menoksi, jonka luona lapsi on kirjoilla.

LASTEN TARVIKKEET	EUROMÄÄRIÄ HARKINNAN TUEKSI, enintään
yhdistelmävaunut	200
vaunut	150
rattaat	80
pinnasänky ja patja	80
turvaistuin/turvakaukalo	80
polkupyörä	70
pyöräilykypärä	20
suksipaketti	80
luistimet	25

4.4 Lasten harrastusmenot

Lasten vähäiset harrastusmenot sisältyvät pääsääntöisesti lasten perustoimeentulotuen perusosaan. Harrastusvälineiden tai muiden kustannusten maksaminen ei ole perusosan puitteissa aina mahdollista. Toimeentulotukea voidaan myöntää ohjattuun harrastukseen enintään 400 €/vuosi/lapsi, kun perheellä ei ole varaa lapsen harrastusmenoihin tai lapsen pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Harrastusmenoista on esitettävä tositteet. Menot huomioidaan pääsääntöisesti sen vanhemman menoksi, jonka luona lapsi on kirjoilla ja tarvittaessa pyydetään toimittamaan elatussopimus hakemuksen liitteeksi. Tukea ei myönnetä takautuvasti.

Lasten ja nuorten harrastusmenoihin voidaan myöntää tukea myös lastensuojelulain perusteella. Eri tahoilta myönnettävä tuki on sovitettava yhteen.

4.5 Opinnoista aiheutuvat menot

Opiskelusta aiheutuvia kuluja huomioidaan siltä osin, kun ensisijaiset etuudet tai kulukorvaus ei niitä kata. (Laki oppivelvollisuudesta 1214/2020 17 §, Laki opintotuesta 65/1994 11 a §)

Pääsääntöisesti tuetaan ensimmäistä toisen asteen tutkintoa suorittavien opiskelua huomioidamalla siihen liittyviä menoja. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää välttämättömiin opiskelutarvikkeisiin (oppikirjat, työvälineet, työvaatetus) oppilaitoksen antaman hankintaluetellon ja kustannusarvion tai esitettyjen tositteiden perusteella. Usein ensimmäisenä opintovuonna on eniten hankintoja. Menot huomioidaan pääsääntöisesti sen vanhemman menoksi, jonka luona lapsi on kirjoilla ja tarvittaessa pyydetään toimittamaan elatussopimus hakemuksen liitteeksi.

Tietokoneen hankintamenot huomioidaan toisen asteen opiskelijoilla, kun tietokone on välttämätön opinnoissa. Hakijan pitää toimittaa tästä selvitys oppilaitokselta. Hankintahinta huomioidaan edullisimman saatavilla olevan vaihtoehdon mukaan, kuitenkin enintään 300 €.

Kohtuulliset materiaali- ja tutkintomaksut, koemaksut, ylioppilastutkintomaksut ja tutkintojen rinnastamis päätösten kustannukset huomioidaan menona sekä pääsykokeista aiheutuvat kulut ilman ammatillista tutkintoa olevilla.

Opintoja voidaan tukea myös tilanteessa, jossa toisen ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osien suorittamisen on arvioitu parantavan henkilön työllistymismahdollisuuksia jatkossa. Opintojen pitkittyessä ja opintoetuuksien tai muun opiskeluun saatavan etuuden päätyttyä tukea voidaan myöntää, jos opiskelu on kirjattu asiakas- tai muuhun suunnitelmaan ja opintosuoritukset etenevät suunnitelman mukaisesti.

Toimeentulotukea ei pääsääntöisesti myönnetä omavalintaisen opiskelun menoihin, esimerkiksi iltalukio, avoin korkeakoulu ja yksityiset oppilaitokset, joihin ei voi saada opintotukea tai muuta ensisijaista etuutta.

4.6 Hautausmenot

Hautausavustus tehdään vainajan nimellä. Hautaamisesta aiheutuviin välttämättömiin menoihin voidaan myöntää toimeentulotukea, jos kuolinpesän varat eivät riitä kattamaan hautauskuluja.

Hakemuksen liitteenä tulee olla pesänhoitajan yhteystiedot sekä selvitys kuolinpesän tuloista ja varoista ja kuolinpäivän tilinsaldo. Vainajan varat tulee aina ensin kohdentaa hautauskuluihin. Muita kuin hautaukseen liittyviä laskuja ei oteta huomioon toimeentulotuen menona, vaan ne tulee kirjata perukirjaan kuolinpesän veloiksi.

Täydentävää toimeentulotukea hautausmenoihin tulee hakea vainajan viimeisen asuinkunnan sosiaalitoimesta. Jos perukirjaa ei vielä ole tehty, hautausavustus myönnetään takaisinperinnällä kuolinpesän omaisuudesta ja pesänhoitajaa pyydetään toimittamaan perukirja sen valmistuttua, jolloin päätös tarkistetaan perinnän osalta.

Hautaus toimiston palvelu on kilpailutettu ja avustus hautauspalveluun myönnetään maksusitoumuksena sopimusliikkeeseen tai hautauspalvelun maksut huomioidaan menona enintään sopimushintojen mukaisesti. Ostopalvelusopimuksen mukaiset hautauspalvelut sisältävät vainajan kuljetuksen, vaatetuksen, pukemisen sekä arkun ja/tai uurnan.

Välttämättömät hautaamisesta johtuvat seurakunnan maksut huomioidaan menona, esimerkiksi haudan kaivamisesta ja kunnostuksesta johtuvat maksut, kylmiövuokrat/säilytysmaksut sekä hautapaikkamaksu. Lisäksi huomioidaan menona tuhkauksesta aiheutuva krematorion maksu. Hautapaikan hallinta-ajan pidennysten uusimiset muutoin kuin hautaamisen yhteydessä eivät ole toimeentulotuella katettavia menoja.

Esimerkiksi vainajan kuljetuksesta muualle kuin kotipaikkakunnalle hautaamista johtuvat kulut, kappelin vuokra, muistokivi, kuolinilmoitus ja muistotilaisuuden kulut eivät kuulu toimeentulotuen huomioitaviin menoihin. Muualle haudattaessa hautaus toimiston ja seurakunnan maksut

huomioidaan enintään sen mukaisesti mitä ne olisivat, jos vainaja haudattaisiin kotiseurakunnassa. Perunkirjoituskuluina voidaan huomioida ainoastaan perunkirjoitusta varten hankitut virka- ym. välttämättömät todistukset. Perunkirjoituspalkkiota ei huomioida menona.

Poikkeuksena muusta toimeentulotuen käsittelystä haettaessa tukea hautausmenoihin ei edellytetä Kelan perustoimeentulotukipäätöstä.

4.7 Kotiin annettavien palveluiden maksut

Kotihoidon maksun ja ateriapalvelumaksun alennus- tai poistomahdollisuus on aina selvitettävä, kun toimeentulotuen tarve ei ole tilapäistä. Sosiaalihuollon palvelusta määrätty maksu ja terveydenhuollon palvelusta henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin, kun maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 ja asetus 912/1992.)

Kotihoidon maksu, kylvetysapu ja turvapuhelinmaksut kuuluvat perustoimeentulotuessa huomioitaviin menoihin. Kotihoidon tukipalvelut määräytyvät asiakkaan toimintakyvyn ja yksilöllisen tarpeen mukaan. Tarvittavat ateria-, siivous-, vaatehuolto- ja kauppa-avun tms. menot otetaan huomioon täydentävään toimeentulotukeen kuuluvina henkilön erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvina menoina kotihoidon tai muun palvelun laatiman palvelutarpeen arvion perusteella. Hakijaa ohjataan hakemaan kotitalousvähennystä yksityiseltä hankituista palveluista. Kustannukset otetaan huomioon siltä osin kuin hoitotuki tai vastaava etuus eivät kata niitä tai niihin ei myönnetä alennusta tai poistoa (asiakasmaksulaki 11§, toimeentulotukilaki 1, 7c, 8 §).

Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen

Yksityisellä palveluasumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa hakija on itsenäisesti järjestänyt asumisensa ja palvelunsa, eikä hänellä ole kunnan laatimaa hoito- ja palvelusuunnitelmaa ja palvelupäätöstä eikä asiakasmaksupäätöstä. Jos hakijan tulot ja varat eivät riitä hänen hankkimisensa yksityisten palveluiden ja välttämättömien elinkustannusten kattamiseen, hakijan edellytetään hakeutuvan ensisijaisesti kunnan järjestämien palvelujen piiriin. Yksityisistä palveluista johtuvat maksut voidaan ottaa huomioon enintään niin kauan, kunnes julkisen sektorin järjestämää palvelua on tarjolla.

Jos kyseessä on palvelusetelillä hankittavasta palvelusta ja toimeentulotuen tarve ei ole tilapäinen, ohjataan palvelutarpeen arvioon tai palvelusetelin arvon tarkistukseen.

5. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta (toimeentulotukilaki 1 § 2 momentti). Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen perustuu yksilökohtaiseen harkintaan.

Ehkäisevä toimeentulotuki on sosiaalityön työväline ja tuen myöntäminen edellyttää yleensä asiakassuunnitelman laatimista ja suunnitelman toteutumisen seuraamista yhdessä sovitulla tavalla. Tavoitteena on, että myönteiset vaikutukset ovat mahdollisimman kestäviä. Kuitenkin tuen tarve voi liittyä johonkin äkilliseen elämänmuutokseen tai kriisiin (esim. lähiomaisen kuolema, vakava sairastuminen, rikoksen uhriksi joutuminen, onnettomuus, avio- tai avoero), jolloin asiakassuunnitelman laatiminen ei ole mahdollista tai tarpeen.

Ehkäisevää toimeentulotukea haettaessa ei edellytetä, että hakijalla on oikeus perus- tai täydentävään toimeentulotukeen. Ehkäisevän toimeentulotuen tarve voidaan kuitenkin arvioida vasta sen jälkeen, kun hakijalle on Kelassa tehty perustoimeentulotukea koskeva laskelma ja päätös hakemuskaudelle ja selvitetty, olisiko hakijalla oikeus takautuvaan perus- tai täydentävään toimeentulotukeen. Pääsääntöisesti ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään kertaluonteisesti, **jos** on kyse maksujen laiminlyönnistä aiheutuvista rästeistä ja hakijalla olisi ollut käytettävissään varat vuokran tai muiden laskujensa maksuun.

Ehkäisevä toimeentulotuki sosiaalityön välineenä:

- Voidaan tukea aktivoitumista, osallisuutta ja omatoimisuutta, esimerkiksi opiskelua tai työllistymistä tilanteessa, jossa muut ensisijaiset tukijärjestelmät eivät ole käytettävissä.
- Lasten harrastustoimintaan voidaan tukea ehkäisevällä toimeentulotuella, kun perheellä ei ole varaa lapsen harrastusmenoihin tai lapsen pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi.
- Julkisen terveydenhuollon rästimaksuja ei huomioida. Maksurästit eivät vaaranna välttämättömän hoidon saamista.
- Esimerkiksi yritystoiminnan menoja, rikosperusteisia maksuja tai velkoja sinänsä ei voida pitää sellaisina menoina, joita huomioitaisiin toimeentulotuessa.
- Ylivelkaantumisesta aiheutuu kuitenkin pitkäaikaisia vaikeuksia ja avustusta voidaan harkita, jos saadaan velkakierre katkaistuksi ja lisävelkaantuminen tai jatkuva toimeentulotuen tarve estettyä. Hakijan kokonaistilanne selvitetään tarvittaessa velkaneuvonnan kanssa sekä annetaan talousneuvontaa ja selvitetään sosiaalisen luoton mahdollisuus.

Eriyistä huomioitavaa asumismenojen rästitilanteissa

- Ehkäisevää toimeentulotukea asumismenoihin haettaessa selvitetään rästin syntymiseen johtaneet syyt, asunnon menettämisen seuraukset ja asumisen vaihtoehdot. Hakijan tulee toimittaa liitteeksi erittely avoinna olevasta asumisen rästistä.

- Maksusuunnitelman tekeminen vuokravelan hoitamiseksi osissa on aina ensisijainen ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseen nähden. Hakijalle tarjotaan neuvontaa maksusuunnitelman tekemiseksi.
- Tapauskohtaisesti toimeentulotukea voidaan myöntää osaan vuokraveloista, kun hakija maksaa osan rästistä sopimansa maksusuunnitelman mukaisesti tai saa muuten katettua osan rästistä.
- Vuokravelkaan avustamisen edellytyksenä on, että voidaan turvata asumisen jatkuminen kohtuuhintaisessa asunnossa tai asunnon vaihto hakijan tuloihin nähden kohtuuhintaiseen asuntoon tai asunnon saaminen asunnottomalle.
- Ehkäisevää toimeentulotukea ei myönnetä rästeihin, jos asumismenot ovat hakijan tuloihin nähden ylisuuret vaan ohjataan hakemaan kohtuuhintaista asuntoa. Jos hakijan tulot ovat pudonneet tilapäisesti, esim. sairauden vuoksi, ja hän pystyy jatkossa maksamaan vuokransa, voidaan tukea harkita.
- Edellytetään aina, että hakija ohjaa asumistuen maksun jatkossa suoraan vuokranantajalle.
- Rästit maksetaan aina vuokranantajalle tai muulle laskuttajalle.
- Hakijalta pyydetään tiliotteet perheen kaikista tileistä vähintään rästin syntymisen ajalta sekä muut tarvittavat tiedot riittävän pitkältä ajalta.